

ANALELE PUTNEI

XV

2019

1

SUMAR

CUVÂNT ÎNAINTE5

COLOCVIILE PUTNEI XXI

ȘTEFAN ANDREESCU, Ideea imperială în țările române. Alte puncte de vedere	7
VOICA MARIA PUȘCAȘU, Între Prut și Nistru în secolul al XV-lea. Gânduri de arheolog.....	15
LIVIU CÎMPEANU, Campaniile lui Ștefan Báthory, căpitanul lui Matia Corvinul, în Moldolva și Țara Românească, în vara-toamna anului 1476	51
LIVIU PILAT, Ștefan cel Mare, Mesih Pașa, „răscoala” lui Mucha și preliminariile războiului moldo-polon	69
MARIA MAGDALENA SZÉKELY, ȘTEFAN S. GOROVEI, Oglinda puterii. Domnia lui Ștefan cel Mare și Cronica moldo-germană.....	89
OVIDIU CRISTEA, Tributul Moldovei la sfârșitul domniei lui Ștefan cel Mare: mărturia lui Marino Sanudo „cel Tânăr”	103
MIHAI ANATOLII CIOBANU, Ivan Ivanovici zis cel Tânăr, ginerele lui Ștefan cel Mare	113
LIDIA COTOVANU, Un epitrahil cu portretul lui Ștefan cel Mare regăsit în colecțiile Muzeului Bizantin și Creștin din Atena	135
VLAD BEDROS, Notă despre iconografiile cu caracter trinitar în pictura murală din Moldova (sec. XV–XVI)	149
OVIDIU CRISTEA, Pentru o ediție critică a scrisorii lui Ștefan cel Mare cătore principii creștini. Observații pe marginea listei căpeteniilor otomane participante la bătălia de la Vaslui (10 ianuarie 1475)	167

ALEXANDRU PASCAL, Două manuscrise cu însemnări de donație din secolul al XVII-lea pentru Mănăstirea Putna din colecțiile Bibliotecii de Stat a Rusiei din Moscova.....	189
IERODIACON AVRAAM BUGU, Monahul Pafnutie, protopsalt și caligraf al Mănăstirii Putna	207
IOAN-AUGUSTIN GURIȚĂ, Un arhiereu putnean uitat: episcopul Antonie al Romanului (I).....	215
OLIVIA SENCUC, Condica pentru hrana și banii călugărilor Mănăstirii Putna din anii 1881–1890.....	227
MIHAI-BOGDAN ATANASIU, O operă „uitată”: <i>Documentele mănăstirilor din Bucovina</i> de Teodor Balan.....	251
MIRCEA-CRISTIAN GHENGHEA, Stindardul lui Ștefan cel Mare de la Mănăstirea Zografu. Ecouri franceze și semnificații românești în contextul anilor 1917–1918	271
*	
LISTA AUTORILOR	287
ABREVIERI	291

THE ANNALS OF PUTNA

XV

2019

1

CONTENTS

FOREWORD.....5

PUTNA COLLOQUIA XXI

ȘTEFAN ANDREESCU, The Imperial Idea in the Romanian Principalities. Other Points of View.....	7
VOICA MARIA PUȘCAȘU, Between Dniester and Prut in the 15 th Century. Thoughts of an Archaeologist.....	15
LIVIU CÎMPEANU, The Campaigns of Stephen Báthory, the Captain of Matthias Corvinus, in Moldavia and Wallachia, in the Summer-Fall of 1476.....	51
LIVIU PILAT, Stephen the Great, Mesih Pasha, the “Revolt” of Mucha and the Preliminaries of the Moldavian-Polish War.....	69
MARIA MAGDALENA SZÉKELY, ȘTEFAN S. GOROVEI, Le miroir du pouvoir. Le règne d’Étienne le Grand et la Cronica breviter scripta.....	89
OVIDIU CRISTEA, Moldavia’s Tribute at the End of Stephen the Great’s Reign: the Testimony of Marino Sanudo “the Younger”.....	103
MIHAI ANATOLII CIOBANU, Ivan Ivanovich the Young, the Son-in-Law of Stephen the Great.....	113
LIDIA COTOVANU, An Epitachelion with the Portrait of Stephen the Great Discovered in the Collection of the Byzantine and Christian Museum from Athens.....	135
VLAD BEDROS, Remarks on Trinitarian Iconographies in the Mural Painting from Moldavia (15 th –16 th Centuries).....	149
OVIDIU CRISTEA, For a Critical Edition of Stephen the Great’s Letter to the Christendom. Remarks on the List of Ottoman Commanders.....	167

ALEXANDRU PASCAL, Two Putna Monastery Manuscripts from the 17 th Century in the Collections of the Russian State Library from Moscow	189
IERODIACON AVRAAM BUGU, Monk Paphnutius, Precentor and Calligrapher of Putna Monastery	207
IOAN-AUGUSTIN GURIȚĂ, A Forgotten Monk from Putna: Bishop Anthony of Roman (I)	215
OLIVIA SENCIUC, The 1881–1890 register for the food and money of the monks from Putna Monastery.....	227
MIHAI-BOGDAN ATANASIU, A “Forgotten” Oeuvre: <i>The Documents of the Monasteries from Bukovina</i> by Teodor Balan.....	251
MIRCEA-CRISTIAN GHENGHEA, The Flag of Stephen the Great from Zographou Monastery. French Echoes and Romanian Significations in the Context of 1917–1918	271
*	
LIST OF AUTHORS.....	287
ABBREVIATIONS	291

CUVÂNT ÎNAINTE

„Colocviile Putnei” din Anul Centenar al Marii Uniri s-au desfășurat la Mănăstirea Putna în perioada 11–15 iulie. Această ediție, a XXI-a, a marcat și aniversarea a 15 ani de activitate a Centrului de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare”.

Programul a cuprins următoarele titluri: Ștefan Andreescu, *Ideea imperială în țările române. Alte puncte de vedere*; Voica Maria Pușcașu, *Între Prut și Nistru în secolul al XV-lea. Gânduri de arheolog*¹; Monah Iustin Taban, *Patrimoniul și statutul monahilor în Moldova medievală. O temă cu implicații multiple*²; Adrian Andrei Rusu, *Armele lui Ștefan cel Mare*³; Liviu Cîmpeanu, *Campania lui Ștefan Báthory, căpitanul lui Matia Corvinul, în Moldova și Țara Românească, în vara-toamna anului 1476*⁴; Liviu Pilat, *Ștefan cel Mare, Mesih pașa și preliminariile războiului moldo-polon*⁵; Maria Magdalena Székely, Ștefan S. Gorovei, *Oglinda puterii. Domnia lui Ștefan cel Mare și Cronica moldo-germană*; Ovidiu Cristea, *Tributul Moldovei la sfârșitul domniei lui Ștefan cel Mare: mărturia lui Marino Sanudo cel Tânăr*; Mihai Anatolii Ciobanu, *Marele cneaz Ivan Ivanovici zis cel Tânăr: ginerele lui Ștefan vodă*; Lidia Cotovanu, *Un epitrahil de la Ștefan cel Mare regăsit în colecțiile Muzeului Bizantin și Creștin din Atena*⁶; Vlad Bedros, *Iconografii cu caracter trinitar în pictura murală din Moldova (sec. XV–XVI)*⁷; Olimpia Mitric, *Lumea tipăriturilor slave în biblioteci ecleziastice sucevene. Valoarea documentară a însemnărilor autografe*⁸; Ovidiu Cristea, *Pentru o ediție critică a scrisorii lui Ștefan cel Mare către principii creștini: observații pe marginea listei căpeteniilor otomane*; Sergiu Iosipescu, Raluca Iosipescu, *O nouă istorie cantacuzinească a românilor și consemnările sale despre domnia lui Ștefan cel Mare*⁹; Alexandru Pascal, *Două manuscrise cu însemnări de donație din secolul al XVII-lea pentru Mănăstirea Putna din colecțiile Bibliotecii de Stat a Rusiei din Moscova*; Ierodiamon Avraam Bugu, *Monahul Pafnutie, protopsalt și caligraf al Mănăstirii Putna*; Monah Alexie Cojocar, *Școala de broderie de la Mănăstirea Putna*

¹ Comunicarea nu a mai fost susținută în cadrul Colocviilor, dar textul ei se publică aici.

² Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

³ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

⁴ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

⁵ Se publică aici, cu un titlu modificat.

⁶ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

⁷ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

⁸ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

⁹ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

(sec. XV–XVI). *Caracteristici și comparații*¹⁰; Ioan-Augustin Guriță, *Un arhiereu putnean uitat: episcopul Antonie al Romanului*¹¹; Olivia Senciuc, *Condica pentru hrana și banii călugărilor Mănăstirii Putna din anii 1881–1890*; Raluca Iosipescu, Sergiu Iosipescu, *Descoperirea cartografică europeană a Sfintei Mănăstiri Putna*¹²; Mihai-Bogdan Atanasiu, *O operă „uitată”*: **Documentele mănăstirilor din Bucovina de Teodor Balan**; Marius Diaconescu, *Invocarea lui Ștefan cel Mare și a Mănăstirii Putna în discursul unionist din 1917–1918*¹³; Mircea-Cristian Ghenghea, *Stindardul lui Ștefan cel Mare de la Mănăstirea Zografu. Ecouri franceze și semnificații românești în contextul anilor 1917–1918*.

La această ediție au fost lansate lucrările: *Lapidariul Mănăstirii Putna*, realizată sub îndrumarea domnului Adrian Andrei Rusu, cu concursul regretatei Paraschiva Victoria Batariuc; și traducerea în limba română, dimpreună cu transliterarea din alfabet gotic în alfabet latin a textului original, a două lucrări importante pentru istoria Mănăstirii Putna, *Das alte griechisch-orthodoxe Kloster Putna*, a lui Karl Adolf Romstorfer, și *Geschichte der Kloster Voroneț und Putna*, a lui Franz Adolf Wickenhauser, reunite într-un singur volum. Tot la această ediție din an centenar a fost semnalată și apariția lucrării de istorie recentă, *Fântâna Albă – Golgota neamului*, îngrijită de doamna academician Alexandrina Cernov, care cuprinde mărturii despre masacrul de la Fântâna Albă, din nordul Bucovinei, din 1 aprilie 1941.

În ziua de vineri, participanții la Colocviu s-au deplasat într-o excursie de studiu la Mănăstirile Tazlău – ctitorie a Sfântului Ștefan cel Mare, care a suferit puține intervenții de-a lungul secolelor – și Bistrița-Neamț, unde se desfășoară săpături arheologice sub supravegherea domnului Adrian Andrei Rusu, care a și fost ghidul participanților în aceste două mănăstiri.

În ultima zi a „Colocviilor”, după prima sesiune de comunicări, a avut loc comemorarea istoricilor Șerban Papacostea și Neagu Djuvara, dar și a tuturor colaboratorilor Centrului Ștefan cel Mare, care au trecut la Domnul. Slujba parastasului a fost săvârșită în biserica voievodală de un sobor de clerici ai Mănăstirii Putna în frunte cu Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților.

REDACȚIA

¹⁰ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

¹¹ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

¹² Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

¹³ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.